

juni/juli/augustus

nummer **45**

- Verslagen/foto's Jan van Rijsewijk tenzij anders vermeld.

eikenprocessierups

- vogelbescherming

Na veel nieuws met ellende over de venijnige eikenprocessierups hebben gemeenten inmiddels de oorlog aan de kriebelbeestjes verklaart. En zie! De vogel lijkt naast bestrijden het beste wapen in de

strijd. Het leger neemt volgens de Vogelbescherming in Zeist ook steeds grotere vormen aan. "Want ook vogels kunnen niet meer om de eikenprocessierups heen. Er is een lekker hapje bij gekomen."

De [koolmees](#) is de bekendste natuurlijke vijand. Die voeden de larven aan hun jongen, maar ook met behaarde rupsjes weet de mees wel raad. Maar ook [kraaien](#) en vooral [kauwen](#) hebben het inmiddels op de kriebelbeestjes voorzien. Dat zijn echte alleseters en werken alles naar binnen. Andere aanstormende verslinders zijn volgens de Vogelbescherming onder andere de [spreeuw](#), de [boomklever](#) en de [koekoek](#).

Niet elke vogel zal meteen een processierups aanvallen, maar als er eentje het probeert zullen andere vogels dat gedrag imiteren. "Als eentje durft, volgen er snel meer. Het moet maar net in het karakter van de vogel zitten." Of de vogels de oorlog van de eikenprocessierups winnen, durft de Vogelbescherming niet te zeggen. "Een vogel kan behoorlijk wat rupsen op, maar het is maar net of de rups zichzelf sneller ontwikkelt. Volgend jaar gaan we het zien.

Foto Vogelbescherming

jemoetermaaropkomen

- peerbusink tekst+foto's

Aan de Elsdijk in de gemeente Oisterwijk staat een wel bekende boerderij (foto 1). Deze boerderij ligt midden in het gebied Moergestels Broek, in het deel ten zuiden van de autosnelweg A58. Ergens in de zestiger jaren van de vorige eeuw is deze boerderij gebouwd. Een dertig jaar later heeft de Landinrichting de boerderij met grond en gebouwen opgekocht.

Foto 1

De boer heeft met een grote buidel geld in Zeeuws-Vlaanderen een bedrijf kunnen opkopen en daar verder kunnen boeren. De boerderij wordt sindsdien bewoond onder anti-kraak condities.

Sinds die tijd wordt het gebied Moergestels Broek, dat geheel de natuurdoelstelling 'vochtig weidevogelgrasland' heeft gekregen, door Natuurmonumenten (NM) beheerd. NM heeft vanaf het begin voornemens om deze boerderij af te breken waardoor elders een bouwkvavel beschikbaar zal komen. Dat dat nog niet is gebeurd, komt vooral door de grote huiszwaluwkolonie jaarlijks aan de boerderij.

NM heeft een zwaluwtil bij de boerderij geplaatst om de zwaluwen te verleiden om daarin te gaan broeden. De zwaluwen blijken daar totaal geen zin in te hebben

De Vogelwerkgroep Midden-Brabant heeft NM al eens laten weten, dat zij het afbraakplan van deze boerderij niet zo verstandig vindt. Beter is volgens de werkgroep, dat deze in zeer goede staat verkerende boerderij met bijgebouwen door een 'natuurboer' wordt bewoond, die dan het gebied op een natuurlijke manier gaat beheren. Reguliere boeren uit de omgeving zijn dan niet meer nodig om met hun zwaar agrarisch materieel de percelen te maaien en de zware in plastic verpakte balen binnen te halen.

De pachtboer zal dit met aangepast licht materieel kunnen doen en bepaalde percelen door een koeienras laten begrazen, die licht in gewicht is. Bijvoorbeeld Brandrode runderen zou een geschikt ras kunnen zijn. Voorts kan de stal worden gebruikt als potstal, waar de ruwe stalmest gebruikt kan worden als bemesting van de weidevogelpercelen. Zo kan hier een circulaire bedrijfsvoering worden uitgeoefend.

Er zijn nog meer gegronde voordelen op te noemen.

Foto 2

Het lijkt er nu sterk op, dat het opschrift 'Je moet er maar opkomen' boven dit artikel, te maken heeft met de bovenomschreven plannen van NM met deze boerderij (want wie verzint nou zoiets).

Dat is het dus niet, het is bedoeld voor een andere bewoner van dit boerenerf. Meteen voor de oprit staat een rood-wit gebandeerde pilon (foto 2). Deze staat al jaren op dezelfde

plaats. Zelf heb ik nooit gezien dat die een keer is omgereden, of verplaatst is. De pilon is hol en bovenin zit een gat (foto 3 en 4). Verder is er niks aan de hand, totdat de pilon wordt opgetild: verrassend komt er een nest met inhoud te voorschijn (foto 5).

Je moet er maar opkomen, deze koolmees heeft dat dit jaar met succes gedaan.

Foto 3

Foto 4

Foto 5

column

▪ corinegoldschmidt

KLEIN TERRITORIUM

Erfbewoners vonden een bosuiljong in een paarden wei. Ze hadden hem in een perenboom gezet zodat hij niet vertrapt zou worden en de ouders hem, als het donker was, zouden komen voeren. De volgende dag ging ik die kant op om te kijken of ik in een van de vele oude beuken langs de betreffende boerderij een nest zou vinden en misschien nog meer jongen.

Binnen een straal van 400 meter weet ik al jaren een bosuil te zitten die daar waarschijnlijk ook wel gebroed heeft maar ik heb er nooit een jong gezien. Ik ging eerst daar polshoogte nemen. Onder een zeer dichtbegroeide, volle den, vind ik meestal braakballen en kalkspetters. Op een winderige dag heb ik eens een flard opgevangen van een donkere plek die een kraaiennest, eventueel later bezet door de bosuil, zou kunnen zijn. Een dertig meter verderop staan oude beuken langs een pad. In een daarvan zit een spechten gat. Helemaal niet zo groot. Ik keek er met mijn verrekijker in, met het blote oog zie je niks. Ineens zag ik iets bewegen en het duurde even voordat ik doorhad dat het de kop van een bosuil was die heen en weer bewoog, hij zat te fixeren op mij. Een bijzondere ontmoeting. Als ik niet letterlijk en figuurlijk stil was blijven staan bij het spechten gat dan was ik zo aan de bosuil voorbij gelopen.

De vraag was of deze uil ongepaard is en zijn verblijf afwisselt van den naar beuk of zit de vrouw op eieren in de een en blijft de man in de buurt in de andere boom. Onderaan de beuk vind ik af en toe een braakbal. Vorig jaar vond ik een rui-veer aan de overkant.

Er lagen nu weer een paar vrij verse sporen. Zoals zo vaak nam ik daar geen genoegen mee. Het is een vorm van gezonde verslaving om maar door te blijven zoeken naar die zo moeilijk vindbare soorten. Vaak vind ik niets maar soms word ik verrast en zijn die vondsten gedenkwaardig. Ik ging dieper het bos in. Daar vond ik onder een groepje dennen veel bosuil braakballen en drie ruiveertjes. Helaas geen adult uil of jongen maar wel een mogelijk nest. Zeer tevreden verliet ik dit bos en vervolgde ik mijn weg naar de omgeving van de vindplaats van de takkeling de dag ervoor. In de beuken langs de weg hoorde ik het onmiskenbare gebedel van spreeuwen. Ik ben een slechte vogelaar als het om geluiden gaat die klein formaat vogels voortbrengen maar die spreeuwjes kan ik tenminste volgen. Dat geluid lijkt nergens anders op.

Langs een bospad zag ik veel uilen kalkspetters onder een hele oude, indrukwekkend grote, beuk. Er lag geen enkele braakbal. (Uilen doen hun best braakballen elders of in het nest te braken om het niet te verraden) De zon scheen en verlichtte het dichte, fris groene bladerdek. Daar zat ie. Niet

eens zo heel hoog. De staartpennen die het dons al hadden vervangen, kwamen in een puntje samen onder de tak. Zijn kop ging gedeeltelijk schuil achter bladeren. Maar hij boog het hoofd om naar mij te kijken. Best een 'ouwe kop' voor zo'n jong ding. Met die typisch voor bosuil rood omrande ogen. Ze belanden vaak in vogelasiels omdat vinders denken dat de takkelingen oogontsteking hebben. De oude beuk heeft zo'n dicht bladerdak en is zo hoog dat ik niet kan zien of het bosuil nest zich daar bevindt. Ik kan ook niet meer jongen vinden. Wel hoog in de boom een gat waaruit de kop van een spreeuwenjong steekt. De adult laat niet lang op zich wachten. In een weiland aan de overkant staat een grote zilverreiger en ik heb er eens een ijsvogel langs zien scheren. Om mijn rondje af te sluiten ga ik de hoek om en kom, ongeveer 300 meter verder, langs de derde bosuil locatie die ik ken binnen de halve kilometer.

Takkeling bosuil Foto: Corine Goldschmidt

De bosuil is hier ruim vertegenwoordigd. Dankzij de nestkasten heeft de soort zich flink herpakt. Waarschijnlijk is de ransuil teruggang hier mede aan te danken. In slechte muizenjaren stappen ze over op zangvogels maar ook ransuiljongen bevatten blijkbaar goede voedingsstoffen. Ik denk dat bosuilkasten niet meer toegevoegd en vervangen

zouden moeten worden. De missie lijkt geslaagd en de aandacht zou nu meer mogen komen te liggen op het beschermen van de ransuil. Het laten staan van dennenbosjes langs weilandranden zou al helpen.

Tussen de drie bosuil locaties hoor ik jonge buizerds. Het gebied waar ik nu over schrijf, vond ik vroeger nogal saai. Sinds ik hier gericht zoek naar de details wordt het steeds interessanter. Goed kijken leert me zoveel en levert de mooiste vondsten en momenten op.

oeverzwaluwtelling

- **nicolevandersteen** Foto's: Peer, Nicole en Francis

Peer draagt roeispaan over.....

Peer Busink en Frans Schelle telden sinds 2012 de oeverswaluwkolonies in Safaripark Beekse Bergen. Toen Frans plotseling overleed en Peer wat meer andere dingen wilde gaan doen, besloot Peer andere vrijwilligers te zoeken. Tijdens een vergadering in het voorjaar van 2019 reageerden Frances van Lipzig en ondergetekende enthousiast op zijn oproep. Peer zou hen nog een keer de fijne kneepjes van het vak laten zien, voordat hij de roeispaan overdroeg.

Nog herstellend van zijn operatie togen we met Peer naar Hilvarenbeek en meldden ons bij de ingang. We mochten door de autosafari achter de met

zebrastrepen gedecoreerde pickup aan rijden. Vlakbij de aanlegplaats van de roeiboot kregen we drie roeispanen en een vriendelijke hand van de gids. Zelf waren we uitgerust met verrekijkers, zaklamp, mobiele telefoons, fototoestellen, flesjes water, waterdicht schoeisel, een schep en een kaart waarop de kolonies van vorige jaren waren aangetekend van A tot en met F. Zodra ons bootje het ruime sop koos, legde Peer ons uit waar je op moet letten als je wil beoordelen of een nest dit jaar in gebruik is als broedplaats. Soms was het overduidelijk. Dan zagen we een paar geelgesnavelde bekjes achterin de gegraven tunnel heen en weer wiebelen en ontsnapte er hongerige keelklanken uit. Nestmateriaal bestond vooral uit veren van andere vogels en zorgden voor een donzig accent van het verder in zandkleur uitgevoerd interieur van een doorsnee oeverwaluwverblijf. Onderweg riep een gids van het Safaripark ons vanaf de safariboot nog streng toe dat het toch niet de bedoeling was om uit de boot te gaan. Later hoorden we dat ook Nico Hilgers in de boot zat met zijn familie. Zo zie je maar weer; de betrokkenheid van de voorzitter kent geen grenzen! We telden in drie verschillende kolonies totaal 78 gebruikte nesten in de veelkleurige steile oevers van de vijver. Een mooi resultaat!

Na nog wat gesteggel in de boot over de juiste strategie om aan de kant te komen én onderweg nog een fraaie compositie vast te leggen op de gevoelige plaat, kwamen we droog en tevreden aan bij de aanlegplaats. De telling zat erop. We kregen nog een klein hapje en een drankje bij een restaurant. Daarna was het tijd om langs de Belgische toeristen, boos kijkende struisvogels en herkauwende kamelen ons weer te begeven onder het normale volk.

Peer, bedankt voor de leuke excursie!

oeverwaluwwandabcovenseweg

- victorretelhelmrich

Aanleiding

De oeverwaluwwand bij de Hoge Wal aan de Oostplas, bestaat sinds 2013. Hij werd op verzoek van ons B-team door de gemeente daar opgetrokken. De aanleiding was dat enkele vogels in een zandhoop in de naastgelegen wijk de Hoge Wal hun nesten hadden gemaakt.

Foto: Victor Retel Helmrich

Het is een beschermde soort die in ons land maar sporadisch voorkomt. Ze is afhankelijk is van steile zandwanden waarin nestgangen kunnen worden geboord. Kunstmatige wanden van beton waarin gaten zijn aangebracht, zoals die bij de Hoge Wal, helpen de soort te overleven.

Na de bouw van de wand en de aankleding van het terrein werd veel tijd gestoken in het vullen van gaten, in het korthouden van het riet en in overleg met de gemeente voor afbakening en onderhoud van het terrein.

Succes na zes jaar

Foto: Victor Retel Helmrich

Nu na zes jaar blijken de inspanningen en investeringen te zijn beloond. Hoewel in de voorgaande jaren weliswaar oeverzwaluwen werden gesignaleerd bij de wand, kon nooit met zekerheid worden gezegd dat nesten werden bewoond. Dat is dit jaar anders. Eind april werden tientallen zwaluwen boven de plas gesignaleerd, het waren gemengde groepen van boeren-, oever- en gierzwaluwen. Met een uurtje posten op enige afstand, waarbij de gaten in de wand werden gehouden op invliegende vogels, telde het B-team in juli 36 bewoonde nesten. Op een totaal van 39 nestgaten is dat een bezetting van 92% ! Een uitzonderlijk hoog percentage. De vogels zullen voor een

eventueel 2de broedsel dit jaar moeten uitwijken naar een andere locatie.

Maatregelen

We kunnen nu zeggen dat na vele jaren van afwezigheid, de oeverzwaluw weer kan worden bijgeschreven als broedvogel van Goirle. De vraag rijst waarom het zo lang heeft geduurd voordat de wand eindelijk werd bewoond.

Uit Engels onderzoek is gebleken dat oeverzwaluwen zeer terdege rekening houden met veiligheidsrisico's bij de keuze van hun nestplaats. Daarbij spelen de bereikbaarheid van de nesten door eventuele belagers, vooral sperwers en boomvalken, die op uitvliegende vogels kunnen duiken een grote rol. Dit jaar werd daarom in overleg met gemeente door het B-team extra aandacht gegeven aan het optimaliseren van de locatie aan de Abcovense plas. Dit hield in dat we nu de wand meer aan het water hebben laten grenzen. De kans op verstoring door mensen (hengelaars) wordt daarmee verkleind. Ook is het hekwerk langs de oever verlengd zodat over een grotere afstand van de wand de oever niet kan worden betreden. Tenslotte is de kettingzaag gezet in een aantal te dichtbij staande wilgenbomen van waaruit roofvogels te gemakkelijk zicht hebben op de nestholten.

Met de nog dit jaar te bouwen tweede oeverzwaluwen wand, aan de Surfplas, waarvoor het B-team ook het plan heeft aangeleverd krijgt deze mooie en nuttige vogelsoort, alle kans zich voor de komende jaren definitief te vestigen in onze gemeente.

archief

Vogelwerkgroep Midden-Brabant bezit een omvangrijk archief. Op dit moment worden alle rapporten, verslagen en tellingen gedigitaliseerd. Van tijd tot tijd vind je hier een interessant verslag. Inclusief taal- en typfouten!

- Uit het archief

Ditmaal een foto gemaakt in september 1982 en gemaakt tijdens een VWG-excursieweekend op Texel.

Staand (v.l.n.r.) Frans van den Oetelaar,?, Hans van Buel, Arno Braam, Frank van den Oetelaar, Loek Hilgers, Victor Retel Helmrich, Nico Hilgers.

Liggend: Sjors van Daelen.

fotowedstrijd

Let op: In de ledenbijeenkomst van eind september wordt de beste amateurfotograaf onder ons gekozen. Mocht je het nog niet hebben gedaan: Stuur je beste vogelfoto's op, waarvan jij denkt dat ze in aanmerking kunnen komen voor een waardering.

- Sturen naar vogelwerkgroepmiddenbrabant@gmail.com